

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2017. gada 29. septembrī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Gunārs Kusiņš un Aldis Laviņš, kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 146/2017),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt likuma „Par nodokļiem un nodevām” 15. panta pirmās daļas 16. punktu un sesto daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 96. pantam un spēkā neesošu no 2017. gada 2. marta;

1.2. izskatīt ierosināto lietu „atklātā tiesas sēdē”.

2. Atbilstoši likuma „Par nodokļiem un nodevām” 15. panta pirmās daļas 16. punktam nodokļu maksātāja pienākums ir nodrošināt nodokļu administrācijas pilnvarotajam pārstāvim piekļuvi nodokļu maksātāja elektroniskā veidā apstrādātajai vai glabātajai informācijai, kas saistīta ar internetā veiktajiem nodokļu maksātāja darījumiem [tajā skaitā ar preču pirkuma vai pakalpojuma darījuma pasūtījumu un apstiprinājumu, ar samaksu un samaksas pakalpojumiem, ar e-saraksti, ar informāciju, kas saistīta ar interneta elementiem (interneta protokola adresi, domēniem u.tml.), un ar jebkuru citu informāciju, kas saistīta ar internetā veiktajiem nodokļu maksātāja darījumiem saimnieciskās darbības ietvaros], un

iespēju nodokļu administrācijai kontroles pasākumu veikšanai nolasīt no attiecīgā datu nesēja nepieciešamos ar saimniecisko darbību saistītos datus. Ja dati ir aizsargāti, izmantojot paroles, šifrēšanu, kriptēšanu vai citus loģiskās aizsardzības līdzekļus, nodokļu maksātājs elektroniskā veidā iesniedz nodokļu administrācijai informāciju, kas nepieciešama datu piekļuvei un izmantošanai (piemēram, šifrēšanas atslēgu).

Savukārt saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” 15. panta sesto daļu interneta sludinājumu ieviešanas pakalpojuma sniedzējam pēc Valsts ieņēmumu dienesta pieprasījuma saņemšanas ir pienākums sniegt tā rīcībā esošo informāciju par nodokļu maksātājiem, kuri, izmantojot interneta sludinājumu ieviešanas pakalpojumus, izvietojusi sludinājumus, un par to izvietotajiem sludinājumiem.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma izriet, ka Valsts ieņēmumu dienests, pamatojoties uz apstrīdētajām normām, ir nosūtījis Pieteikuma iesniedzējai vairākus paziņojumus „par informācijas sniegšanu”, pieprasot sniegt informāciju par nodokļu maksātājiem, kuri izvietojusi sludinājumus Pieteikuma iesniedzējas uzturētājā

tīmekļa vietnē, un par to izvietotajiem sludinājumiem. Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi uz tai Satversmes 96. pantā noteikto pamattiesību iespējamo aizskārumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

6.1. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir apstrīdējusi tai nosūtītos informācijas pieprasījumus Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektoram. Nepiekrītot Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora atbildēm, Pieteikuma iesniedzēja vērsās administratīvajā rajona tiesā, lūdzot atcelt šīs atbildes kā lēmumus, kas pieņemti administratīvā procesa ietvaros.

Pieteikumam ir pievienots administratīvās rajona tiesas lēmums pieņemt pirmo Pieteikuma iesniedzējas pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmuma atcelšanu un ierosināt administratīvo lietu. Šajā lēmumā administratīvā tiesa citstarp konstatēja, ka Valsts ieņēmumu dienesta informācijas pieprasījums Pieteikuma iesniedzējai satur visas administratīvā akta pazīmes.

6.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka, kaut arī iestādes lēmumi ir pārsūdzēti administratīvā procesa kārtībā, tas nevar novērst Pieteikuma iesniedzējas tiesību aizskārumu. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 104. panta trešo daļu tiesa drīkstot nepieņemot tikai Ministru kabineta vai pašvaldības saistošo noteikumu tiesību normu, taču ne likuma normu. Līdz ar to administratīvā tiesa vērtēšot tikai Valsts ieņēmumu dienesta rīcības brīvības izmantošanas robežas, nevis tās pamatā esošu tiesību normu satversmību.

Esot jāņem vērā, ka ar Valsts ieņēmumu dienesta (datums) lēmumu, kas esot izdots tiešā saistībā ar pieprasītās informācijas nesniegšanu, Pieteikuma iesniedzējas saimnieciskā darbība tika apturēta. Turklāt katrs Valsts ieņēmumu dienesta informācijas pieprasījums esot jāapstrīd un jāpārsūdz atsevišķas administratīvās lietas ietvaros. Tas nozīmējot, ka konstitucionālās sūdzības izskatīšana ir vispārsvarīga, jo visu likumā paredzēto vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošana nevarot nodrošināt Pieteikuma iesniedzējas tiesību aizsardzību un novērst būtisku kaitējumu, ko radot saimnieciskās darbības apturēšana „neatkarīgi no nodarīto zaudējumu apmēra vai sekām”.

6.3. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka gadījumā, kad pamattiesības tiek aizskartas ar tiesību piemērošanas aktu, personai jāizmanto vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi, kas paredz iespēju apstrīdēt vai pārsūdzēt tiesību piemērošanas aktu, ar kura starpniecību tiesību norma ir aizskārusi personas pamattiesības. Konstitucionālā sūdzība galvenokārt ir subsidiārs (papildu) personas pamattiesību aizsardzības mehānisms gadījumos, kad ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem nav iespējams novērst pamattiesību aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 8.1. punktu*). Satversmes tiesas likumā ietvertā subsidiaritātes principa mērķis ir panākt, lai tiesa, izskatot lietu pēc būtības, visupirms izmantotu tās rīcībā esošās tiesību piemērošanas un interpretācijas metodes Satversmei atbilstoša rezultāta sasniegšanai. Subsidiaritātes princips prasa izsmelt reālās un efektīvās iespējas aizstāvēt aizskartās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*).

Lietas ierosināšana uz Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešās daļas pamata ir sevišķs izņēmuma gadījums. Lai konstitucionālās sūdzības izskatīšanu atzītu par vispārsvarīgu, nepieciešams konstatēt, ka tajā aprakstītais tiesiskais stāvoklis bez konkrētā pieteikuma iesniedzēja skar arī citas personas, kā arī, lai konkrētā tiesiskā situācija pati par sevi būtu atzīstama par sevišķi būtisku un prasītu nekavējošu tās atrisināšanu. Savukārt „būtisks kaitējums” Satversmes tiesas likuma izpratnē ir tāds kaitējums, kas personas tiesībām un interesēm vienlaikus rada nelabvēlīgas un neatgriezeniskas sekas.

6.4. Pieteikuma iesniedzēja nav sniegusi juridisko pamatojumu tam, kāpēc kāds no tās apsvērumiem atbilst nosacījumiem, lai uz izskatāmo gadījumu būtu attiecināma Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešā daļa.

Pieteikuma iesniedzēja ir uzsākusi tiesvedības procesus administratīvajā tiesā, un tiesa attiecīgās lietas vēl nav izspriedusi. Lai gan pieteikumā ir minēts, ka tiesību aizsardzība ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem nevar novērst būtisku kaitējumu Pieteikuma iesniedzējai, tomēr pieteikumā nav norādīti juridiski argumenti šādam viedoklim. Pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, kāpēc Pieteikuma iesniedzējas saimnieciskās darbības īslaicīga apturēšana varētu radīt neatgriezenisku kaitējumu Pieteikuma iesniedzējas tiesībām un interesēm, pirms ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības. Turklāt no pieteikumā ietvertajiem apgalvojumiem nav gūstams apstiprinājums tam, ka pieteikuma izskatīšana būtu atzīstama par vispārsvarīgu Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešās daļas izpratnē.

Satversmes tiesas kolēģija secina, ka konkrētajā gadījumā Pieteikuma iesniedzējai ir iespējas aizstāvēt savas, iespējams, aizskartās pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, proti, tiesvedību administratīvajā tiesā. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 104. panta trešo daļu, ja administratīvā tiesa uzskata, ka tiesību norma neatbilst Satversmei vai starptautisko tiesību normai (aktam), tā tiesvedību lietā aptur un nosūta motivētu pieteikumu Satversmes tiesai. Tiesvedību administratīvajā tiesā nevar atzīt par neefektīvu tiesību aizsardzības līdzekli Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

7. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz izskatīt lietu Satversmes tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos, ņemot vērā izskatāmā gadījuma sarežģītos apstākļus. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 22. panta desmito daļu jautājumu par lietas izskatīšanas veida noteikšanu Satversmes tiesa izlemj rīcības sēdē pēc lietas nodošanas izskatīšanai. Līdz ar to šā lēmuma 1.2. apakšpunktā minētā lūguma izlemšana nav Satversmes tiesas kolēģijas kompetencē un tas atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 146/2017).
2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.2. punktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 2. kolēģijas priekšsēdētāja

S. Osipova